

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVI наукової конференції
з міжнародною участю

3 лютого 2017 року

Харків 2017

УДК 81 (082)
ББК 81я43
К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 14 від 22 грудня 2016 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент
С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.В. Каленик (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVI наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2017. – 164 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)
ББК 81я43

ISBN 978-966-285-375-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2017
© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2017

здійсненню інших слідчих дій. Вдаючись до функціонально ненавантаженого відтермінування, слідчий повідомляє своєму колезі про небажання спілкуватися у непрямий спосіб, у той час як вдаючись до переривання діалогу він/вона робить це прямо. Незначна кількість реалізацій інституційних контрадиктних діалогових стратегій цієї групи (6,5% за даними пілотного дослідження), на наш погляд, обумовлена тією обставиною, що усі ці реалізації зафіксовані у взаємодії слідчих, тобто основних агентів, які є членами одного професійного колективу й добре розуміють у який момент вербальна взаємодія є доречною/недоречною.

Перспективою роботи є дослідження реалізацій не інституційних діалогових стратегій у дискурсі американського слідства.

ПРИНЦИПИ КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУРСИВНОГО АНАЛІЗУ

Фролова І.Є. (Харків)

У комунікативно-орієнтованих студіях – теорії комунікації, комунікативній лінгвістиці, мовленнєвоактовому й прагмасемантичному аналізі – головним дослідницьким принципом є функціоналізм. Відповідно, об'єкти мовознавчих розвідок вивчаються з огляду на ту функцію, що вони виконують у комунікації. Разом із безсумнівними перевагами такого підходу, визначеними тією обставиною, що кожна сутність існує саме задля виконання певного цільового призначення (функції), існують і певні недоліки й проблемні моменти.

По-перше, рамки деяких теорій обмежують дослідника аналізом мовленнєвої функції вербальних одиниць, що не дає можливості повною мірою зв'язувати їхнє цільове призначення у комунікативному процесі. По-друге, у намаганнях дослідити позамовленнєву функцію, дослідник наштовхується на брак пояснювального апарата: встановлення цієї функції здійснюється з опорою на контекстні чинники та їхню інтерпретацію. Як результат, стає можливим з'ясувати функцію окремої мовної одиниці в конкретній конфігурації контекстно-ситуаційних чинників, що унеможливорює встановлення переліку інших одиниць, котрі виконують те саме цільове призначення, а також виявлення усіх можливих конфігурацій контекстно-ситуаційних чинників, в яких це призначення може бути реалізоване.

Із розвитком дискурсивної парадигми відкриваються нові можливості застосування принципу функціоналізму, в основі яких лежать: (1) поєднання когнітивного й комунікативного векторів аналізу вербальної комунікації;

(2) розуміння вербальної комунікації як інтерактивної смислотворчої діяльності.

Спрямування дослідницької уваги на когнітивну складову комунікації дозволяє врахувати усі шари знання суб'єктів взаємодії: їхні культурно й соціально специфічні уявлення, норми, цінності, правила поведінки, прийняті в суспільстві/групі, включно із стандартами їхнього вербального втілення.

Це структуроване знання міститься в свідомості учасників взаємодії у вигляді лінгвокультурних концептів, частина з яких може набувати статусу комунікативних, тобто таких, що пов'язані із досягненням певних цілей комунікації. Частину поняттєвого змісту цих концептів складає комунікативно-актуальне знання, яке кореспондує із інформацією про те, що являє собою якесь комунікативне призначення та якими є способи його досягнення. Відповідно, структуру поняттєвого змісту комунікативно-актуального знання доцільно розуміти як прототипне знання (узагальнена й згорнута інформація про якесь комунікативне призначення), стереотипне знання, зокрема стереотипи-уявлення (інформація про конкретні складники прототипного знання) та стереотипне знання, подане стереотипами-поведінки (сценаріями можливого застосування прототипного/стереотипного знання). Таким чином, принцип функціоналізму доповнюється принципами експансіоналізму та експланаторності: комунікативна (позамовленнєва) функція вербальної одиниці визначається з урахуванням культурних і соціальних чинників, а досягнення цільового призначення пояснюється наявністю в суб'єкта декларативного знання (прототип, стереотипи-уявлення) та процедурального знання (стереотипи поведінки).

Трактування вербальної комунікації як спільної смислотворчої діяльності є другим невід'ємним складником комунікативно-дискурсивного аналізу, адже якщо комунікативно-актуальне знання є колективним і відносно сталим, його вербальна об'єктивація, тобто омовлення поведінкових сценаріїв, є індивідуально позначеним процесом, що обумовлює мінливість і широку різноманітність використовуваних суб'єктом мовних засобів. Навряд чи можна стверджувати, що кожна вербальна одиниця може виконувати будь-яке цільове призначення, але й намагання встановити повний перелік мовних засобів, які здатні реалізовувати певну функцію, так само неможливо. Доцільним, натомість, виглядає розгляд мовленнєвої функції вербальної одиниці як співвіднесеної у свідомості комунікантів із позамовленнєвою функцією, тобто відповідність мовленнєвих характеристик та поведінкового стереотипу.

Статівка А.О. ПЕРЕКЛАД ГРАФОНІВ У СВІТЛІ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ	124
Тарасова О.А. ПРОБЛЕМА ХУДОЖНЬОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СВІТУ (на матеріалі поезії французького модернізму)	125
Тарасова С.О. ЛЕКСЕМА «FOOL» В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	127
Ташенко Г.В. ПОЛІПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПЕРЕКЛАДУ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ІМЕН	128
Ткаля І.А., Черкашина Н.І. ЕКОЛІНГВІСТИКА: ЗАКОНОМІРНІСТЬ РОЗВИТКУ	130
Українська О.О. ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	131
Уткіна Г.Ф., Шамаєва Ю.Ю. КОНЦЕПТУАЛЬНА КОМПОЗИЦІЯ ДИСКУРСИВНОГО ФРАГМЕНТУ ЯК ІНТЕРСЕМІОТИЧНЕ УТВОРЕННЯ: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ ВИМІР	133
Фещенко О.В. ІНСТИТУЦІЙНІ КОНТРАДИКТНІ ДІАЛОГОВІ СТРАТЕГІЇ В ДИСКУРСІ АМЕРИКАНСЬКОГО СЛІДСТВА	134
Фролова І.Є. ПРИНЦИПИ КОМУНІКАТИВНО-ДИСКУРСИВНОГО АНАЛІЗУ	136
Tsapro G. Yu. GENDER ASPECT OF PROVOCATIVE TACTICS IN INTERVIEWS	138